

Asansörün Tarihçesi

Bu günün dünyamızda harika bir dikey taşıma aracı olarak kullanılmaya ve insanlığın hizmetine sunulan asansör ilk olarak Avrupadan başlatılan dünyaya yayılmaya başladığında günümüz kadar gelen elimizdeki belgelerden öğreniyoruz.

Çok eski çağlardan orta çağda 13 yüzyıllın başlarına kadar kaldırma araçlarının arkasındaki güç insan ve Hayvan gücüdür. Eski Roma İmparatorluğu saraylarında katlar arasında inip çıkılan dolapların bulunduğu yazıtlardan öğreniyoruz. Romalı Mimar VITRUVİUS M.S. 26 yılında yazılmış olduğu eserde Roma'da M.Ö. 236 yıl önce dahi yük kaldırmak ve indirmek için bir taşınma aracı kullanıldığını söylemiştir. Daha sonra bu dolapların ilkel bir asansör olduğuna o zamanki bilim adamları karar vermişlerdir.

Orta çağ döneminde buna benzer dolapların (asansör) manastırların duvarlarında duvardan faaliyet gösteren asansörlerin olduğu bilinmektedir bu tür asansörlerin daha çok savunma ve korunma amaçla yapıldığı dönemin gece baskınları yaparak işyeriye girmesinin önlenmesi için yapıldığı düşünülmektedir.

17. yüzyılın başlarında VELAYER adındaki bir Fransız mimar bu ilkel aleti biraz daha geliştirecek şekilde ağırlık ile daha iyi dengede çalışmasını sağladı ve bu alet elle çevrilerek hareket ettiriliyordu bunun adına ise uşan sandalye adını vermiştir. 15 yıl sonra Amerikalı mimar HENRY WATERMAN daha büyük bir dolap yaptı ve iki katlı bir binada kullandı bu aleti basınçlı hava ile çalıştırarak. İnsan gücüne ihtiyaç kalmadığını gösterdi.

1867 yılında EDOUX adında Fransız mühendis uluslar arası Paris sergisi nedeniyle yeni bir kaldırma makinesi yaptı ve adını ASANSÖR (Asseneur) koydu bu makine ziyarete gelen misafirleri en yüksek noktaya kadar çıkartıp indiriyordu. 1878 yılında yine Paris sergisinde EDOUX Asansör ile 62.5 metreye yüksekliğe çıkarmayı başardı. 1880 yılında bu kez Alman fizikçi ERNER VAN SOEMENS yeni bir buluş ortaya çıkardı. MANNHEİM sergisinde Elektrikten faydalandı. 1889 yılında Paris'te açılan bir sergide İngiliz mühendis EOFFEL adını almış bir alet yaptı ve insanları zahmetsiz bu kuleye çıkarak Parisi seyretirdi.

Çok değil tam 3 yıl sonra ülkemizde İstanbul'da tarihin saklı olduğu bir kent Altın Boynuz'un başlatıcısı güzeline bakan otelde (Pera palas), Orient Expres yolcularını ağırlamak için 1892 yılında Fransız Mimar Alexander Valley tarafından inşa edilmiştir.

Beyoğlu'nda ilk elektrik kullanan bina olmakla birlikte, Türkiye'nin en eski elektrikli asansöründe Pera Palas otelinde bulunmaktadır. (1892) Otelin en güzel kısımlerinden birini oluşturan asansör adeta Pera Palas'la başlatılmış, yenilerine taşınarak günümüz kadar güzelliğini ve ihtiyacını koruyarak gelmiştir. 5 kişi (400)kg bir ağırlık taşıyabilen asansörün haftada bir bakımı ve yılda bir kez muayenesi yapılmaktadır. Bir Liftboy'un idare ettiği asansörde şimdiye kadar önemli bir kazanın meydana gelmemesi yüzyıllık asansörün gurur kaynağı olmuştur.

Tam 15 yıl sonra ülkemizin ve Ege bölgesinin incisi olan ÖZMİR'de 1907 yılında Musevi Vatandaşlarımız olan Nesim Levi tarafından Karataş semtinde bir Asansör kuruldu, özellikle yapı ve sakatların kullanılması gayesiyle yapılan bu asansör önceleri su buharı ile çalışmaktaydı bu gün ise Elektrikle çalışıyor.

Bu yapı ÖZMİR'in tarihi asansör kulesiydi 60 metre yükseklikte olan bu kulede 55 metre seyir mesafeli iki asansör bulunuyor yakın bir dönemde bozuk olan asansörler 1995 yılında ACE olarak tarafından restore edilmiş ve yenilenmiştir. Asansörün 4. katında dinlenmeniz ve ÖZMİR'in manzarasını seyretmenizi olanak sağlayan bir kafe ve restoran bulunmaktadır.

Bu tarihlerden birkaç yıl arayla özellikle İstanbulun Beyoğlu semtinde bir çok asansör inşa edilmiş ne yazık ki bunlar yapılan imar tadilatlarında ya da yıkılan binaların yerine yenilerin yapılması nedeniyle bu tarihi asansörler yok olmuştur.

19. yüzyılın başlarında dünyada asansörlerde yapılan teknolojik devrimler sayesinde hızla ivme kazanarak Uluslar arası dev firmalar kurulmuş ve asansörde adeta bir teknolojik devrim yaratılmıştır.

Bu gün bu asansörler hızları saniyede 8 metre olan ve 400 metreye kadar yükselen asansörle yapılmakta. Stelik bu asansörler rahatlıkla 20-25 kişiyi taşıyabilen akıllı asansörlerdir.

Akıllı asansörler den çok kısa olarak sız etmek gerekirse bu asansörler bina yolcu trafğine göre tasarlanıp, hatta otomasyon sistemi sayesinde yolcunun kullanılmı olanlıkları takip ederek -rneğin: hergün herhangi bir kattan asansöre binen yolcu birkaç gün sonra sistem sayesinde otomatik olarak algılanır o yolcuyu o katta hazır bekler. en önemlisi her hangi bir tehlike anında asansörün veri bankasında biriken bilgiler sayesinde asansörlerin öncelikle hangi katlara gideceğini kendisi belirler. Asansör dolduğunda diğer katlara uğramadan gider ve vakit kaybının önüne geçerler. Ayrıca bu asansörler UPS beslemeli yapıldığı takdirde elektrik kesilmelerinde veya jeneratör arızasında asansörlerin kat arasında kalması da önlenmektedir.